

Bechala'h – Exigences positives, plaintes négatives

Source : Likouté Si'hot volume 16, deuxième Si'ha sur Bechala'h

Moché et Aharon répondent à la plainte des enfants d'Israël affamés

1

בשלה טז, ב-ז: וילונו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר: ...מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב. ...ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים; ובקר וראיתם את כבוד ה' בשמעו את תלנתיכם על ה'...

Bechala'h 16, 2-7 : Toute la communauté d'Israël se plaignit contre Moché et Aharon, dans le désert : « Nous aurions dû mourir de la main de D.ieu en Egypte, assis près des marmites de viande et nous rassasiant de pain, tandis que vous nous avez amenés dans ce désert, pour faire mourir de faim tout ce peuple ! ».

...Et Moché et Aharon dirent à tous les enfants d'Israël : « [ce] soir, vous saurez que c'est l'Éternel qui vous a fait sortir d'Égypte ; et [demain] matin, vous verrez la gloire du Seigneur, lorsqu'Il entendra vos plaintes sur Lui... ».

רש"י: ובקר וראיתם... כך אמר להם: 'ערב וידעתם' כי היכלת בידו לתן תאוותכם ובשר יתן, אך לא בפנים מאירות יתננה לכם, כי שלא כהגן שאלתם אותו ומכרס מלאה, והלחם ששאלתם לצרף, בירידתו לבקר תראו את כבוד אור פניו שיורידהו לכם דרך חבה בבקר, שיש שהות להכינו וטל מלמעלה וטל מלמטה כמנח בקפסא.

Rachi : Et le matin vous verrez. Ainsi leur dit-il : « *Le soir, vous saurez* qu'Il détient le pouvoir de satisfaire à vos désirs, et Il vous donnera de la viande ; mais Il ne le fera pas avec un visage rayonnant, car vous l'avez demandée de manière inconvenante et le ventre plein. Quant au pain que vous avez demandé, et ce à des fins nécessaires, quand il tombera, vous verrez la gloire du rayonnement de Sa face. Car Il vous le fera tomber avec amour, au matin où l'on dispose du temps pour le préparer, entre deux couches de rosée, comme dans une boîte.

Les enfants d'Israël se plaignent à Moché et Aharon qui leur expliquent de quelle façon D.ieu les exaucera.

Pourquoi Moché répète-t-il le même message dans le verset suivant ?

2

בשלה טז, ח: ויאמר משה: בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בשבע בשמע ה' את תלנתיכם אשר אתם מלינים עליו...

Bechala'h 16, 8 : Et Moché dit : « D.ieu vous donnera, le soir, de la viande pour manger et le matin, du pain pour vous rassasier, accueillant ainsi les plaintes que vous proférez contre Lui... ».

רש"י: בשר לאכל... ומה ראה להוריד לחם בבקר ובשר בערב, לפי שהלחם שאלו כהגן, שאי אפשר לו לאדם בלא לחם, אבל בשר שאלו שלא כהגן, שהרבה בהמות היו להם. ועוד, שהיה אפשר להם בלא בשר, לפיכך נתן להם בשעת טרח, שלא כהגן.

Rachi : De la viande pour manger. ...Et pourquoi D.ieu leur a-t-Il envoyé du pain le matin et de la viande le soir ? Parce qu'ils ont demandé du pain de manière correcte : l'homme ne peut pas vivre sans pain. Tandis que la viande, ils en ont demandé de manière inconvenante, puisqu'ils possédaient beaucoup de bétail et aussi dans la mesure où ils auraient pu s'en passer. C'est pourquoi Il la leur a donnée dans un horaire inconvenant.

Pourquoi Rachi répète-t-il le même commentaire sur le verset suivant ?

Développement : Pourquoi le message divin est-il annoncé en deux temps ?

3

לקוטי שיחות: אמנם בכמה מקומות מצינו שתחלה נאמר ענין בכללות ולאחר מכן פרט לפרטיו, אבל קשה לפרש כן כאן, כי, מכך שבאמירה הראשונה נאמר "ויאמר משה ואהרן", ובאמירה השנייה "ויאמר משה" (לבדו) - מוכח שאלו שני ענינים נפרדים: האמירה הראשונה שיכת למשה ולאהרן גם יחד, והאמירה השנייה - למשה לבדו.

Likouté Si'hot : Certes, on peut constater, à différentes références, qu'une idée est d'abord énoncée dans sa globalité, puis qu'elle est détaillée. Cependant, dans notre cas, du fait que la première parole fut dite par « Moché et Aharon » et la seconde par Moché seul, indique bien qu'il s'agit là de deux affirmations différentes.

Les auteurs des messages prouvent que les deux prises de paroles sont bien distinctes.

Explication : Réponse en deux temps, sur deux problèmes liés aux plaintes

4

לקוטי שיחות: מענהו של הקב"ה בא על שני ענינים: (א) מענה בענין ספוק צרכיהם (גשמיים) של בני ישראל - באמצעות הקביעה מה נחוץ להם ומה אינו נחוץ. (ב) שלילת ותקון הנהגתם של בני ישראל בנדון זה - כיון שתלונותיהם העידו על היותם במצב רוחני הדורש תקון. ולכן, האמירה הראשונה שיכת למשה ולאהרן הנושאים בתפקיד הדרכת בני ישראל בהנהגתם; והאמירה השנייה שיכת למשה הדואג לספוק צרכי ישראל.

Likouté Si'hot : La réponse de D.ieu aux plaintes comporte deux aspects : (a) Définir les besoins matériels des enfants d'Israël, ce qui leur est nécessaire et ce qui ne l'est pas. (b) La nécessité de revoir leur attitude en la matière, leurs plaintes prouvant que leur situation morale doit être rectifiée. De ce fait, la première parole, concerne Moché et Aharon qui sont chargés, ensemble, de guider les enfants d'Israël ; et la deuxième parole concerne seulement Moché, le berger d'Israël, celui qui s'occupe de satisfaire tous leurs besoins.

La réponse divine comporte deux aspects : Définir les besoins d'Israël et rectifier le ton de leur demande.

<p>Analyse : Est-il légitime qu'un homme affamé s'en plaigne auprès de D.ieu ?</p>	<p>5</p>
<p>לקוטי שיחות: תלונותיהם של בני ישראל הוכיחו דבר והפוכו: מחד גיסא, בקשת הלחם והבשר היתה באופן של תלונה, שזהו מצב שאינו כדבעי. אבל מאידך גיסא, בתוכן התלונות מדגישת אמונתם ביכלת הקב"ה לתת להם זאת, ובכך שהוא הוון והמפרנס לכל אשר אליו עליהם להפנות בקשתם ותביעתם. ובהתאם לכך באו שתי האמירות של הקב"ה: (א) שהקב"ה יוכיח שהוציאם ממצרים ומוליכם במדבר; (ב) שהקב"ה יראה להם את כבודו.</p> <p>Likouté Si'hot : Les plaintes des enfants d'Israël prouvaient deux faits contradictoires : d'un côté, leur demande de pain et de viande était émise sous forme de plainte, ce qui est inconvenant ; mais, d'un autre côté, le contenu de ces plaintes indique leur foi en la capacité de D.ieu à les exaucer, au fait qu'Il nourrit tout le monde et c'est à Lui qu'il faut adresser les demandes et revendications. Sur cela, D.ieu répond par deux messages : (a) Il va prouver qu'Il les a fait sortir d'Egypte et qu'Il les conduit dans le désert ; (b) Il va leur montrer Sa gloire.</p>	<p>Le paradoxe de la plainte : Un acte inconvenant mais qui prouve la confiance en la capacité divine...</p>
<p>Annexe : Cela explique la différence entre les deux commentaires de Rachi</p>	<p>6</p>
<p>לקוטי שיחות: באמירה הראשונה לא בא רש"י אלא לבאר את הקשר בין 'וידעתם גו' וראיתם גו' [שני אופני ההנהגה של הקב"ה] - לשתי הנתונות: של הבשר (ששאלו "שלא כהגו") ושל הלחם (שבקשו "לצד"). מה שאין כן באמירה השנייה, בה נדון ספוק צרכי בני ישראל על ידי הקב"ה, כוננתו של רש"י לבאר במה נוגע החלוק בין נתינת לחם בבקר לנתינת בשר בערב - כי בהתאם למדת הנחיצות שבבקשותיהם היה חלוק באופן מלוי הבקשות.</p> <p>Likouté Si'hot : Sur la première parole, Rachi ne fait qu'expliquer le lien entre les deux types de conduite divine - « vous saurez » et « vous verrez » - et les deux types de dons divins : la viande (demandée <u>de manière inconvenante</u>) et le pain (demandé par <u>nécessité</u>). Sur la deuxième parole, par contre, expliquant de quelle manière D.ieu satisfaisait les besoins des enfants d'Israël, Rachi veut surtout expliquer la différence entre le don du pain le matin et de la viande le soir, car la <u>méthode</u> du don divin dépend de l'<u>utilité</u> de chacune des demandes.</p>	<p>La différence fondamentale entre les deux commentaires de Rachi précités.</p>
<p>Approfondissement : La symbolique profonde du « pain » et de la « viande »</p>	<p>7</p>
<p>ע"פ לקוטי תורה בהעלותך לב, א: "לחם" זהו נגלה דתורה, ו"שלו" - שהוא (מין עוף ו) שמן מאד" - זהו "שמן" שבתורה, פנימיות התורה, ובה גופא - רזי דרזין דאורייתא. ומשמעות ענין ה"שמן" כאשר הוא בא בבחינת "בשר" היא רזי דרזין דאורייתא היוצאים ובאים בהכנה והשגה (שאז יש טעם וערבות בדבר). גם המן הוא לחם מן השמים, אלא שמרמז על דרגת פנימיות התורה המלבשת בנגלה דתורה, ולא על הפנימיות מצד עצמה.</p> <p>Basé sur Likouté Torah Beha'alote'ha 32a : Le pain correspond à la partie révélée de la Torah et les cailles, une « volaille très grasse » à l'<u>huile</u> de la Torah, à sa dimension profonde, aux « secrets des secrets de la Torah ». « L'huile » se trouvant dans la « viande » signifie que ces grands secrets se révèlent, au point de pouvoir être perçus et compris (ce qui leur donne un « bon goût »). Certes, la Manne aussi est un Pain du <u>Ciel</u>, mais elle fait référence à la profondeur de la Torah s'introduisant dans la partie révélée, mais pas à la profondeur <u>intrinsèque</u>.</p>	<p>La « pain » et la « viande » font référence aux dimensions révélées et cachées de la Torah.</p>
<p>Cela explique les différences entre la Manne et les Cailles – venant du Ciel</p>	<p>8</p>
<p>לקוטי שיחות: (א) המן לא היה מגבל בגדרי המקום והגבול, אבל הוא נתן במדה - "עמר לגלגלת גו"; בשלו לא מצינו שנתן במדה מגבלת. כמו כן: דרגת פנימיות התורה המלבשת בנגלה - יש בה מדה וגבול; אבל בפנימיות התורה בפני עצמה ישנו ה"בלי גבול" שבתורה. (ב) ירידת המן למטה היתה דוקא בימות החול, מה שאין כן השלו שהתחיל לבוא ביום השבת, בזמן רעוא דרעווין (רש"י בשלה ט, א), הקשור באופן מיוחד לפנימיות התורה.</p> <p>Likouté Si'hot : (a) La Manne n'était pas limitée par l'espace, et pourtant elle était donnée avec mesure : « <i>Un Omer par tête</i> ». A l'inverse on ne trouve pas de limite sur les cailles. De même : la profondeur de la Torah habillée dans sa partie <u>révélée</u> - est limitée, mais la profondeur intrinsèque contient le caractère « illimité » de la Torah. (b) La Manne tombait ici-bas seulement en semaine, alors que les cailles commencèrent à venir vers la fin du Chabbat (Rachi Bechala'h 16, 1), à son moment le plus élevé, lié particulièrement à la profondeur de la Torah.</p>	<p>Les différences profondes entre la Manne - le Pain du Ciel et les Cailles du Ciel.</p>
<p>Enseignement : La nécessité d'étudier toutes les dimensions de la Torah !</p>	<p>9</p>
<p>לקוטי שיחות: שאלת הלחם היתה כהגון, שכן "אי אפשר לו לאדם בלא לחם" - ללא למוד הנגלה שבתורה לדעת את המעשה אשר יעשו; ואלו שאלת הבשר היתה שלא כהגון, שכן "היה אפשר להם בלא בשר" - משום שדור המדבר זכו לדרגת ראייה באלוקות, ולא נזקקו להורדתה לרמה של הכנה והשגה. מה שאין כן בדורות שלאחרי זה, ובפרט בדורותינו אלה דעקבתא דמשיחא, "שאלת בשר" הרי היא כהגון וכהגון, ואדרבה - דוקא על ידי זה ש"פוצו מעינתיה חוצה", המעינות שבתורה, אזי "אתי מר דא מלכא משיחא" (ראה זוהר ג' קכד, ב).</p> <p>Likouté Si'hot : La demande de pain était convenable, car un homme ne peut se passer du « pain », de l'étude de la partie révélée de la Torah pour savoir la conduite à suivre. Mais la demande de viande était inconvenante car « <u>ils</u> pouvaient s'en passer », la génération du Désert <u>voyait</u> le divin et n'avait pas besoin de le faire descendre à un niveau de compréhension. Cependant, dans les générations suivantes, et surtout à la fin des temps, le fait de « demander la viande » est parfaitement justifié, Bien plus, c'est précisément en diffusant les sources à l'extérieur, celles de la Torah, que l'on obtient la venue du roi Machia'h (voir Zohar tome 3, 124b) !</p>	<p>Enseignement : Notre génération a particulièrement besoin de la « viande » - des profondeurs de la Torah pour faire venir Machia'h!</p>